

С. В. Шульга,*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту,
E-mail: StShylga@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2396-2507>*

Внутрішній аудит як складова системи управління підприємством

Проаналізовано сутність внутрішнього аудиту, визначено його роль у побудові ефективно функціонуючої системи менеджменту підприємства. Проведено дослідження основних напрямів діяльності відділу внутрішнього аудиту відповідно до Міжнародного стандарту аудиту 610 “Використання роботи внутрішніх аудиторів”, розглянуто форми реалізації підсистеми внутрішнього аудиту на підприємстві, визначено доцільність та обсяг використання роботи внутрішніх аудиторів при проведенні незалежної перевірки. Запропоновано згрупувати принципи побудови відділу внутрішнього аудиту залежно від характеру впливу на систему менеджменту підприємства, а саме: 1) ті, що визначають специфіку побудови підсистеми внутрішнього аудиту на підприємстві; 2) ті, що встановлюють характер взаємодії підсистеми внутрішнього аудиту з системою управління; 3) ті, що підвищують ефективність системи менеджменту.

Зазначено, що про ефективність роботи підсистеми внутрішнього аудиту в системі менеджменту підприємства свідчить не лише успішне виконання завдань, поставлених ініціатором незалежної перевірки, а й мінімізація витрат для їх досягнення. Необхідність організації та проведення внутрішнього аудиту зумовлена, в тому числі, й фактором економічної доцільності реалізації заходу. Закцентовано увагу на тому, що підсистема внутрішнього аудиту як важлива інформаційна складова управління підприємством перебуває у безперервній взаємодії з іншими інформаційними підсистемами, до найважливіших із яких належать підсистеми планування, обліку, контролю й аналізу господарської діяльності. Проаналізовані принципи побудови відділу внутрішнього аудиту підтвердили наявність прямого взаємозв'язку з системою менеджменту суб'єкта господарювання.

Зроблено висновок про доцільність реалізації підсистеми внутрішнього аудиту на будь-якому підприємстві. Різноманіття форм реалізації цієї підсистеми є своєрідним проявом адаптивного механізму впровадження відділу внутрішньої перевірки суб'єкта господарювання, адже дозволяє ефективніше спланувати роботу аудиторів і, як наслідок, підвищити рівень довіри для потенційних інвесторів.

Ключові слова: внутрішній аудит, підсистема внутрішнього аудиту, система менеджменту підприємства, відділ внутрішнього аудиту, принципи побудови відділу внутрішнього аудиту.

Постановка проблеми. Посилення впливу світових інтеграційних процесів на розвиток соціально-економічних систем потребує від суб'єктів господарювання перегляду існуючих підходів до формування засад управління ними, а також розробки та використання нових адаптаційних інструментів, які б дозволили оперативніше реагувати на тенденції розвитку світової економіки. За цих умов облікова підсистема як інформаційна складова системи управління підприємством не здатна самостійно й у повній мірі задовольнити зростаючі потреби менеджменту, адже формує дані виключно ретроспективного характеру, які хоча і дозволяють отримати загальне уявлення про фінансовий стан суб'єкта господарювання, але не є достатніми для прийняття своєчасних управлінських рішень. Саме тому перед керівництвом постає необхідність доповнення існуючих на підпри-

ємстві підсистем управління такими складовими, які б дозволили отримати додатковий ефект від їх взаємодії та забезпечити ефективнішу діяльність суб'єкта господарювання в цілому.

На нашу думку, впровадження підсистеми внутрішнього аудиту в роботу вітчизняних підприємств дозволяє їм оперативніше досягти поставлених як тактичних, так і стратегічних цілей, кінцева мета реалізації яких полягає у підвищенні рівня конкурентоспроможності, інноваційності та інвестиційної привабливості суб'єктів ринкової економіки. Підсистема внутрішнього аудиту як необхідна складова ефективної системи управління не обмежується виконанням лише контрольних функцій. Більш важливими для суб'єкта господарювання стають такі інструменти внутрішнього аудиту, які підвищують рівень інформаційного забезпечення та покращують якість прогнозування. Саме тому в умовах сьогодення актуальним вважаємо виявлення нових можливостей застосуван-

ня підсистеми внутрішнього аудиту як інструменту ефективного управління суб'єктами ринкової економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання сутності та організаційно-методичних складових упровадження підсистеми внутрішнього аудиту у роботу суб'єктів господарювання неодноразово порушувались у працях вітчизняних науковців, зокрема для цілей дослідження автором проаналізовано роботи [1–8]. Ґрунтовне вивчення поставлених науковцями завдань та запропонованих алгоритмів їх розв'язання дозволило виявити ряд проблемних питань, які пов'язані насамперед із визначенням доцільності впровадження підсистеми внутрішнього аудиту в систему управління підприємством та вивченням напрямів ефективнішого використання інструментарію внутрішнього аудиту для покращення діяльності суб'єкта господарювання в цілому.

Досліджуючи передумови впровадження підсистеми внутрішнього аудиту в систему менеджменту суб'єкта господарювання, вітчизняні науковці, серед яких відмітимо Т. Сугак, О. Тимофеева [1], С. Черниш [2], О. Скорбу [3], Л. Фільштейна, Ю. Бондаря [4], у своїх роботах рекомендують розпочати аналіз з вивчення сутності поняття “внутрішній аудит”, що зумовлено відсутністю в Україні законодавчо визначених підходів до тлумачення означеної категорії та її методологічної сутності. Вважаємо, що спостережувана у працях дослідників відмінність підходів до трактування дефініції “внутрішній аудит” переважно пов'язана з прагненням підкреслити ті чи інші відмінні характеристики підсистеми внутрішнього аудиту.

Наприклад, Т. Сугак і О. Тимофеев, аналізуючи поняття “внутрішній аудит”, виявили такі відмінні його риси, як незалежність та об'єктивність діяльності відділу внутрішнього аудиту, який спрямований на оцінку, аналіз, та контроль за діяльністю підприємства в цілому та його окремих підрозділів і передбачає кінцевою метою підвищення ефективності управління та покращення якості функціонування суб'єкта господарювання в цілому [1, с. 80–81]. Досліджуючи складові організаційно-методичного забезпечення внутрішнього аудиту, С. Черниш наголошує на високому рівні регламентованості цієї підсистеми відповідними нормативними документами підприємства та акцентує на її спрямованості на підвищення ступеня інформативності менеджерів суб'єкта господарювання з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень як у середньо-, так і в довгостроковій перспективі [2, с. 353]. О. Скорба відмічає такі підкреслені у працях вітчизняних науковців характерні ознаки внутрішнього аудиту, як переважне застосування суб'єктами великого бізнесу, в основному недержавного сектору економіки, реалізація у формі безперервного

поточного контролю, застосування аналітичного інструментарію при виявленні відхилень від очікуваних результатів [3, с. 2–3]. Водночас, на думку дослідника, найточнішим є визначення поняття “внутрішній аудит”, яке рекомендує Міжнародний інститут внутрішніх аудиторів: діяльність за поданням незалежних і об'єктивних гарантій і консультацій, спрямованих на вдосконалення діяльності організації. Саме тому, як наголошує О. Скорба, лише використання систематизованого та послідовного підходу до оцінки і підвищення ефективності процесів управління ризиками, контролю й управління організацією в цілому дозволяє підсистемі внутрішнього аудиту досягти поставлених цілей [3, с. 3].

Л. Фільштейн та Ю. Бондар рекомендують розглядати підходи до класифікації визначень поняття “внутрішній аудит” залежно від сфери інтересів організатора створення підсистеми внутрішнього аудиту на підприємстві та зазначають, що ця підсистема управління може захищати інтереси як власників, так і керівників суб'єкта господарювання [4, с. 120]. Водночас за результатами дослідження науковці роблять висновок, що хто б не був ініціатором створення цієї підсистеми, про ефективність її роботи свідчать, по-перше, системно орієнтована спрямованість проведеної перевірки, по-друге, дотримання безперервності взаємозв'язку з іншими підсистемами управління, по-третє, гнучкість та адаптивність підсистеми при прийнятті управлінських рішень.

Коркушко О., Кушнір Л. [5, с. 364] у своєму дослідженні зазначають, що в історичному аспекті поняття і сутність внутрішнього аудиту еволюціонували під впливом розвитку системи управління підприємством, а також таких важливих для потреб менеджменту підсистем, як планування, облік, внутрішній контроль. Зважаючи на це, цілком логічним є такий висновок науковців: при вивченні підсистеми внутрішнього аудиту як складової управління підприємством потрібно врахувати, що за своїм змістом підсистема внутрішнього аудиту є багатограним інструментом, яким оперують вище керівництво та/або засновники суб'єкта господарювання, а отже, її дія спрямована на виконання не стільки контрольних, скільки управлінських функцій: консалтинг, прогнозування, моніторинг, аналіз тощо.

Мета статті полягає в дослідженні ролі внутрішнього аудиту у формуванні ефективної системи управління підприємством.

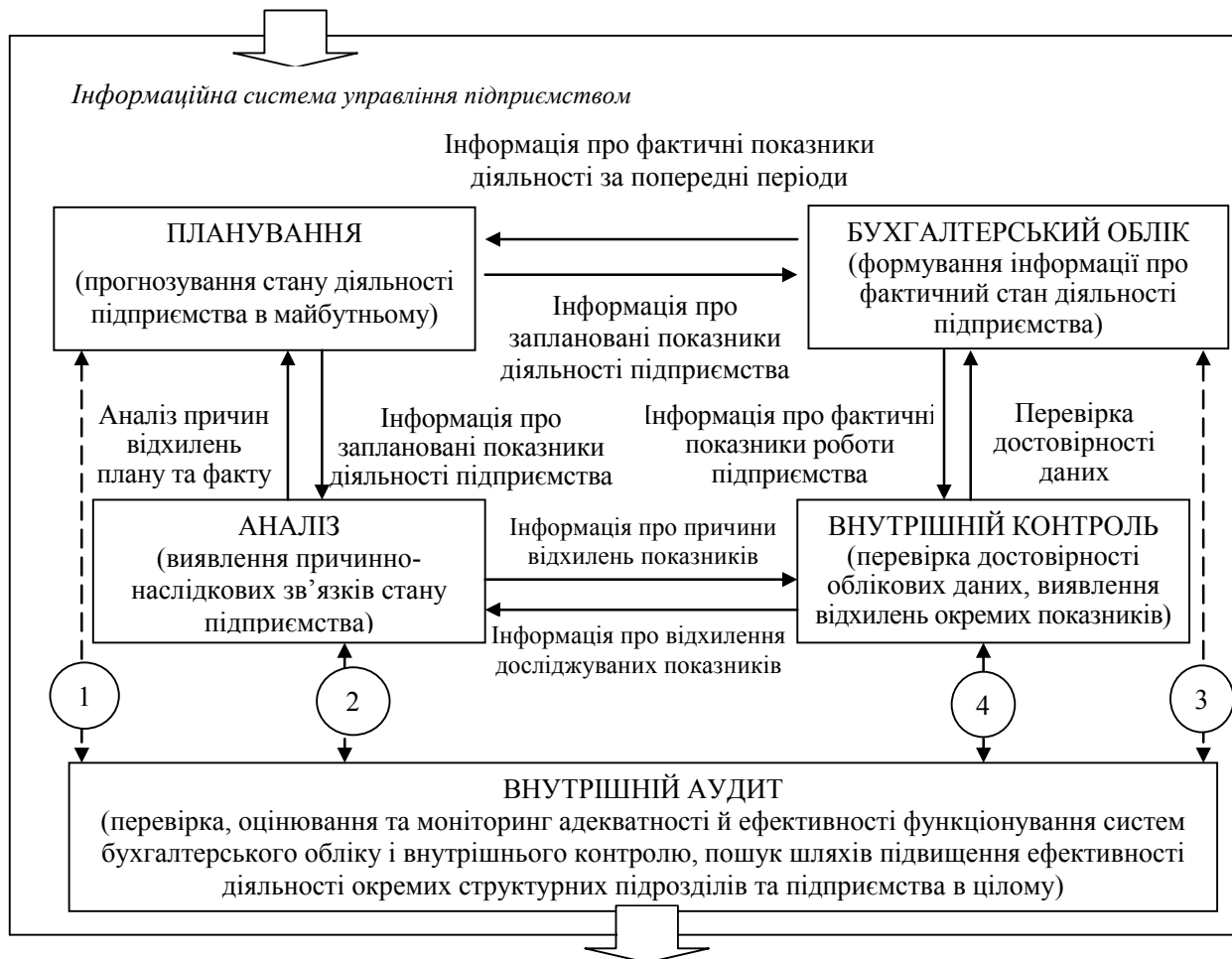
Виклад основного матеріалу дослідження. У цілому, на нашу думку, використання лише одного з проаналізованих підходів не дозволяє повною мірою розкрити принципи створення підрозділу внутрішнього аудиту на підприємстві. Більш правильним є комплексне їх застосування, адже залежно від мети організації зазначеного підрозділу змістовне наповнення, яке

автор того чи іншого підходу хотів підкреслити, відрізнятиметься від позицій з цього приводу інших науковців.

Як важлива інформаційна складова управління підприємством, підсистема внутрішнього аудиту перебуває у безперервній взаємодії з іншими

інформаційними підсистемами, до найважливіших із яких належать підсистеми планування, обліку, контролю й аналізу господарської діяльності. Місце внутрішнього аудиту в інформаційній системі управління підприємством представлено на рис. 1 (побудовано автором).

Вхідна інформація із зовнішнього середовища

Забезпечення інформаційних потреб вищого керівництва та/або засновників підприємства

Рис. 1. Місце внутрішнього аудиту в інформаційній системі управління підприємством

Позначення на рисунку:

- 1 – підсистема планування відповідно до запитів забезпечує підсистему внутрішнього аудиту інформацією щодо запланованих показників діяльності суб'єкта господарювання з детальним обґрунтуванням можливостей та способів їх ефективного досягнення в розрізі окремих підрозділів підприємства;
- 2 – аналітична підсистема відповідно до запитів забезпечує підсистему внутрішнього аудиту даними щодо виявлених причинно-наслідкових зв'язків стану підприємства у визначені проміжки часу;
- 3 – підсистема бухгалтерського обліку відповідно до запитів забезпечує підсистему внутрішнього аудиту даними про фактичний стан діяльності суб'єкта господарювання;
- 4 – підсистема внутрішнього контролю відповідно до запитів забезпечує підсистему внутрішнього аудиту інформацією щодо результатів перевірки достовірності облікових даних, виявлених відхилень окремих показників та дозволяє в цілому сформулювати думку щодо дієвості системи внутрішнього контролю на підприємстві.

У процесі роботи підсистема внутрішнього аудиту залежно від запитів вищого керівництва та організаційної структури підприємства може взаємодіяти з іншими підрозділами та відділами суб'єкта господарювання, наприклад з виробничими цехами, складами, відділом маркетингу та ін. Проте вважаємо, що у цьому випадку має бути дотриманий принцип економічної доцільності, тобто зусилля, витрачені на збирання й опрацювання даних, повинні бути економічно виправданими та забезпечити суттєвий вплив на якість управ-

лінських рішень, що прийматимуться на їх основі. Саме тому, на нашу думку, велике значення має взаємодія підсистеми внутрішнього аудиту насамперед із підсистемою внутрішнього контролю на підприємстві.

Основні напрями діяльності відділу внутрішнього аудиту визначені у Міжнародному стандарті аудиту 610 “Використання роботи внутрішніх аудиторів” (далі – МСА 610) [6, с. 714–715] та узга-льнені у табл. 1 на підставі його опрацювання.

Таблиця 1

Основні напрями діяльності відділу внутрішнього аудиту відповідно до Міжнародного стандарту аудиту 610 “Використання роботи внутрішніх аудиторів”

Напрями діяльності	Зміст напрямку
Оцінювання та покращення ефективності процесів управління суб'єктом господарювання	Відділ внутрішнього аудиту може оцінювати процес управління під час досягнення цілей щодо етики і системи цінностей, управління результатами діяльності та підзвітності, повідомлення інформації про ризики і контроль відповідним рівням організації, а також ефективність обміну інформацією між тими, кого наділено найвищими повноваженнями, зовнішніми і внутрішніми аудиторами та управлінським персоналом
Управлінням ризиками	Діяльність відділу внутрішнього аудиту може бути спрямована на надання допомоги суб'єктові господарювання шляхом ідентифікації та оцінювання значущих для нього загроз, а також сприяючи поліпшенню заходів з управління ризиками і системою внутрішнього контролю в цілому (включаючи ефективність процесу фінансового звітування). Відділ внутрішнього аудиту може здійснювати виконання процедур, які допоможуть підприємству у виявленні шахрайства
Побудова дієвої системи внутрішнього контролю на підприємстві шляхом: а) оцінювання системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання	Відділ внутрішнього аудиту може нести конкретну відповідальність за огляд заходів контролю, а також оцінювання ефективності їх функціонування та підготовки рекомендацій з їх поліпшення. Реалізація цього напрямку можлива лише за умови, що відділу внутрішнього аудиту надають впевненість та висловлюють довіру щодо здійснених ним контрольних процедур
б) перевірки фінансової та операційної інформації	Діяльність відділу внутрішнього аудиту може бути спрямована на виконання огляду інструментів, які можуть бути використані для ідентифікації, визнання, оцінювання, класифікації та складання відповідних звітів про фінансову і операційну діяльність суб'єкта господарювання, а також дозволяють сформулювати конкретний запит щодо змістовної сутності окремих статей, включаючи детальне тестування операцій, залишків і процедур
в) огляду операційної діяльності	Відділ внутрішнього аудиту може отримати завдання проведення огляду економічності, результативності та ефективності здійснюваної суб'єктом господарювання операційної діяльності, а також включаючи його нефінансову діяльність
г) контролю за дотриманням законодавчих і нормативних актів	Внутрішнім аудиторам можуть доручати проводити огляд дотримання законодавчих, нормативних актів та інших зовнішніх вимог, а також внутрішніх політик, директив управлінського персоналу та інших внутрішніх вимог

Як було відмічено вище, про ефективність роботи підсистеми внутрішнього аудиту в системі менеджменту підприємства свідчить не лише успішне виконання поставлених ініціатором незалежної перевірки завдань, а й мінімізація витрат для їх досягнення. Безумовно, необхідність організації та проведення внутрішнього аудиту обумовлена, в тому числі, й фактором економічної доцільності реалізації заходу. Варто наголосити, що за деякими напрямами результати роботи внутрішнього аудитора можуть ефективніше вплинути на діяльність суб'єкта господарювання порівняно з перевіркою

незалежного зовнішнього аудитора. Вважаємо, наприклад, що внутрішній аудитор більш детально ознайомлений зі структурою та специфікою роботи підприємства, а отже, ризики впливу людського фактора на об'єктивність поданих даних при проведенні внутрішнього аудиту будуть порівняно меншими. Беззаперечним залишається і той факт, що якісно проведений внутрішній аудит значно зменшує процедури проведення зовнішнього аудиту. Так, відповідно до п. 23 МСА 610 [6, с. 710], при використанні результатів роботи відділу внутрішнього аудиту зовнішній аудитор повинен ви-

значити їх достовірність та достатність для цілей зовнішнього аудиту, зокрема перевірити:

а) чи належно спланована і виконана робота відділу внутрішнього аудиту, чи належно здійснювався нагляд, перегляд і документування результатів його роботи;

б) чи отримані прийнятні докази у достатньому обсязі, які дають змогу відділу внутрішнього аудиту дійти обґрунтованих висновків;

в) чи є прийнятними висновки, яких дійшли за конкретних обставин, і чи відповідають звіти,

складені відділом внутрішнього аудиту, результатам виконаної роботи.

Погоджуємося з Т. Шрам: якщо зовнішній аудитор планує використовувати роботу внутрішніх аудиторів для модифікування характеру, часу або зменшення обсягів залучених аудиторських процедур, йому необхідно оцінити рівень достатності конкретної роботи внутрішніх аудиторів, а також визначити її доцільність та обсяг використання для цілей незалежної перевірки (рис. 2, побудовано за [7]).

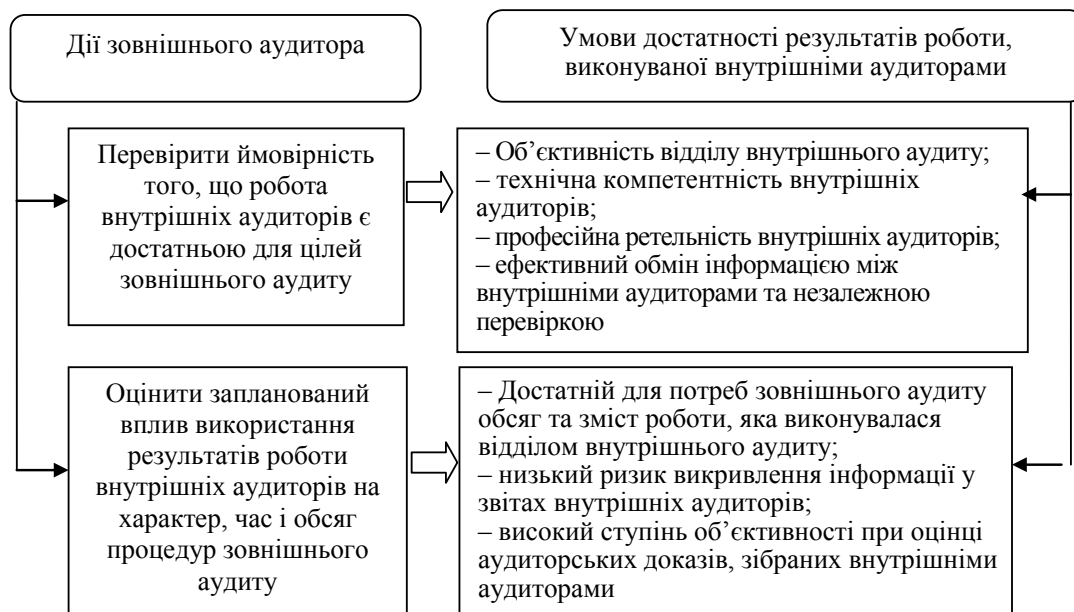

Рис. 2. Визначення доцільності та обсягу використання роботи внутрішніх аудиторів при проведенні незалежної перевірки

З метою мінімізації витрат на організацію та проведення внутрішнього аудиту вітчизняні фахівці-практики пропонують проводити його за однією з таких форм: 1) створення незалежного відділу внутрішнього аудиту на підприємстві; 2) використання послуг аутсорсингу, косорсингу чи аутстафінгу. Варіативність використовуваних форм дозволяє впровадити підсистему внутрішнього аудиту в менеджмент не лише великих, але й малих та середніх підприємств незалежно від їх організаційно-правової форми. Досліджуючи складові організаційно-методичного забезпечення внутрішнього аудиту, дослідники методології впровадження підсистеми внутрішнього аудиту на вітчизняних підприємствах, зокрема Т. Сугак, О. Тимофеев [1, с. 83], С. Черниш [2, с. 357], детально аналізують переваги та недоліки застосування кожної з форм. Підтримуємо думку цих дослідників, а також Д. Долбневої [8], що для великих підприємств доречнішим є створення незалежного відділу внутрішнього аудиту, тоді як малі підприємства зазвичай використовують послуги аутсорсингу, косорсингу чи аутстафінгу. Проте у

будь-якому випадку беззаперечним є сприятливий вплив підсистеми внутрішнього аудиту на систему менеджменту суб'єкта господарювання. Для керівництва підприємства, на нашу думку, ключовими факторами, які визначають доцільність кожної з них, є співвідношення вартості й очікуваного ефекту від впровадження.

Заслуговує на увагу підхід Д. Долбневої [8], яка пропонує при визначенні форм організації підсистеми внутрішнього аудиту та способів його взаємодії з системою управління суб'єктом господарювання враховувати ряд принципів побудови відділу внутрішнього аудиту. Провівши аналіз кожного з принципів, пропонуємо згрупувати їх залежно від характеру впливу на систему менеджменту підприємства: 1) ті, що визначають специфіку побудови підсистеми внутрішнього аудиту на підприємстві; 2) ті, що встановлюють характер взаємодії підсистеми внутрішнього аудиту з системою управління; 3) ті, що підвищують ефективність системи менеджменту (табл. 2, авторська розробка на підставі опрацювання [8]).

Групування принципів побудови відділу внутрішнього аудиту за їх впливом на систему менеджменту підприємства

Група принципів за впливом на систему менеджменту	Принцип побудови відділу внутрішнього аудиту	Зміст принципу
Принципи, що визначають специфіку побудови підсистеми внутрішнього аудиту на підприємстві	Економічність	Витрати на проведення внутрішнього аудиту не повинні перевищувати очікуваного ефекту від реалізації заходу
	Простота побудови	Форми і методи проведення внутрішнього аудиту мають бути відносно простими, що дозволить зекономити витрати та зменшити зусилля на його проведення
	Орієнтація на кількісні стандарти	Важливі для менеджменту якісні показники діяльності підприємства потрібно виразити через систему кількісних параметрів
Принципи, що встановлюють характер взаємодії підсистеми внутрішнього аудиту з системою управління	Своєчасність	Робота внутрішнього аудиту повинна бути спрямована на своєчасне попередження розвитку кризових явищ
	Відповідність методів особливостям застосовуваних внутрішніх методик	Направленість роботи внутрішнього аудитора на системи і методи планування, на врахування специфіки обліку та аналізу, які прийняті на підприємстві
	Багатофункціональність	Внутрішній аудит повинен проводитись не лише в цілому на підприємстві, але й в розрізі структурних підрозділів, центрів відповідальності тощо
Принципи, що підвищують ефективність системи менеджменту	Гнучкість	Можливість внутрішнього аудитора пристосуватися до нових форм і видів господарської діяльності, нових технологій і методів здійснення окремих операцій на підприємстві
	Спрямованість на реалізацію стратегії розвитку підприємства	Завдання, застосовувані методи та технології підсистеми внутрішнього аудиту повинні відповідати основним пріоритетам розвитку суб'єкта господарювання

Проаналізовані принципи побудови відділу внутрішнього аудиту підтвердили наявність прямого взаємозв'язку з системою менеджменту суб'єкта господарювання. Отже, можна зробити висновок про доцільність реалізації цієї підсистеми на будь-якому підприємстві. Вважаємо, що різноманіття форм реалізації підсистеми внутрішнього аудиту є своєрідним проявом адаптивного механізму впровадження відділу внутрішньої перевірки суб'єкта господарювання, адже дозволяє ефективніше спланувати роботу аудиторів і, як наслідок, підвищити рівень довіри для потенційних інвесторів. Підтримуємо думку вітчизняних дослідників, що для великих підприємств доречнішим є створення незалежного відділу внутрішнього аудиту, тоді як малі підприємства зазвичай використовують послуги аутсорсингу, косорсингу чи аутстафінгу [1; 2; 8]. Проте у будь-якому випадку беззаперечним є сприятливий вплив підсистеми внутрішнього аудиту на систему менеджменту суб'єкта господарювання.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Сучасні інформаційні потреби менедж-

менту підприємства зумовлюють високі вимоги до своєчасної та якісної інформації, на якій базується прийняття управлінських рішень. Проведений у роботі аналіз сутності та основних напрямів діяльності підсистеми внутрішнього аудиту показав, що за пріоритетності інноваційно-технологічного розвитку вітчизняних підприємств роль інформації є визначальною, а тому створення підсистеми внутрішнього аудиту є необхідною умовою ефективного функціонування системи менеджменту суб'єкта господарювання. Наявність відділу внутрішнього аудиту на підприємстві або використання ним у своїй діяльності послуг аутсорсингу, косорсингу чи аутстафінгу для організації внутрішньої перевірки підвищує рівень довіри потенційних користувачів управлінської інформації та свідчить про високий рівень прозорості облікової системи суб'єкта господарювання.

У подальших дослідженнях планується продовжити опрацювання підходів до ефективного планування роботи аудиторів, спрямованої на підвищення рівня довіри для потенційних інвесторів.

Список використаних джерел

1. Сугак Т. М., Тимофеев О. Ю. Внутрішній аудит як інструмент підвищення ефективності функціонування підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 10 (220). С. 79–85. URL: https://eco-science.net/archive/2019/APE-10-2019/10.19_topic_Sugak%20Т.М.,%20Тимомеєєв%20О.Ю..pdf
2. Черниш С. С. Організаційно-методичне забезпечення внутрішнього аудиту. *Економіка та суспільство*. 2016. № 4. С. 352–359. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/4_ukr/58.pdf
3. Скорба О. А. Внутрішній аудит – запорука ефективного управління підприємством. Репозитарій Сумського державного університету. 2011. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/62299/9/Vnutrishniy_audit_Skorba.pdf (дата звернення: 17.07.2021).
4. Фільштейн Л., Бондар Ю. Основні аспекти внутрішнього аудиту як складової системи аудиту. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2015. Вип. 28. С. 118–130. URL: <http://economics.kntu.kr.ua/pdf/28/15.pdf>
5. Коркушко О., Кушнір Л. Внутрішній аудит на підприємстві: суть та особливості організації. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 42. С. 363–366. URL: <https://doi.org/10.32843/infrastruct42-61>
6. Використання роботи внутрішніх аудиторів: Міжнародний стандарт аудиту 610. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2016–2017 року. Частина I. С. 703–727. Аудиторська палата України. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/MCA%202016-2017_частина%201\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/MCA%202016-2017_частина%201(1).pdf)
7. Шрам Т. В. Необхідність організації внутрішнього аудиту з метою підвищення ефективності управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2013. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1947>
8. Долбнева Д. В. Організація служби внутрішнього аудиту як вимога динамічного розвитку вітчизняних підприємств. Управління розвитком підприємства в інтеграційних умовах: кол. монографія / за заг. ред. Т. В. Гренько. Дніпропетровськ: Біла К. О., 2014. С. 154–162. URL: http://confcontact.com/2014_04_25_ekonomika_i_menedgment/monography/18_Dolbneva.htm

References

1. Sugak, T. M., & Timofeiev, O. Yu. (2019). Vnutrishnii auydt yak instrument pidvyshchennia efektyvnosti funktsionuvannia pidpriemstva [Internal Audit as a Tool to Increase the Efficiency of the Enterprise Functioning]. *Aktualny problemy ekonomiky – Actual Problems of Economics*, 10 (220), 79–85. Retrieved from https://eco-science.net/archive/2019/APE-10-2019/10.19_topic_Sugak%20Т.М.,%20Тимомеєєв%20О.Ю..pdf [in Ukrainian].
2. Chernysh, S. S. (2016). Orhanizatsiino-metodychne zabezpechennia vnutrishnoho auydytu [Organizational and Methodological Support of Internal Audit]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 4, 352–359. Retrieved from https://economyandsociety.in.ua/journals/4_ukr/58.pdf [in Ukrainian].
3. Skorba, O. A. (2011). Vnutrishnii auydt – zaporuka efektyvnoho upravlinnia pidpriemstvom [Internal audit is the key to effective enterprise management]. Repository of Sumy State University. *essuir.sumdu.edu.ua*. Retrieved July 17, 2021 from https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/62299/9/Vnutrishniy_audit_Skorba.pdf [in Ukrainian].
4. Filstein, L., & Bondar, Yu. (2015). Osnovni aspekty vnutrishnoho auydytu yak skladovoi systemy auydytu [The Main Aspects of Internal Audit as a Part of the Audit System]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of Kirovohrad National Technical University. Economic Sciences*, 28, 118–130. Retrieved from <http://economics.kntu.kr.ua/pdf/28/15.pdf> [in Ukrainian].
5. Korkushko, O. N., Kushnir, L. A. (2020). Vnutrishnii auydt na pidpriemstvi: sut ta osoblyvosti orhanizatsii [Internal Audit on Enterprises: the Essence and Features of the Organization]. *Infrastruktura rynku – Market Infrastructure*, 42, 363–366. Retrieved from <https://doi.org/10.32843/infrastruct42-61> [in Ukrainian].
6. *Using the Work of Internal Auditors. ISA 610 (Revised 2013)*. Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements (2018 Ed.). Volume 1. International Auditing and Assurance Standards Board. The International Federation of Accountants. Retrieved from <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IAASB-2018-HB-Vol-1.pdf>
7. Shram, T. V. (2013). Neobkhdnist orhanizatsii vnutrishnoho auydytu z metoiu pidvyshchennia efektyvnosti upravlinnia pidpriemstvom [The Necessity of Internal Audit to Improve Management]. *Efektyvna ekonomika – Effective economy*, 4. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1947> [in Ukrainian].
8. Dolbnieva, D. V. (2014). Orhanizatsiia sluzhby vnutrishnoho auydytu yak vymoha dynamichnoho rozvytku vitchyznianskykh pidpriemstv [The organization of the internal audit service as a requirement for the dynamic development of domestic enterprises]. *Management of the development of the enterprise in the conditions of integration*. T. V. Grenko (Ed.). (pp. 154–162). Dnipropetrovsk: Bila K. O., Retrieved from http://confcontact.com/2014_04_25_ekonomika_i_menedgment/monography/18_Dolbneva.htm

S. V. Shulha,

*DSc in Economics, Associate Professor,
Professor of Department of Accounting, Audit, and Taxation,
National Academy of Statistics, Accounting and Audit,
E-mail: StShylga@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2396-2507>*

Internal Audit as a Component of the Enterprise Management System

The essence of internal audit is analyzed, its role in building an efficiently functioning enterprise management system is determined. A study of the main activities of the internal audit department in accordance with the International Standard on Auditing 610 “Use of the Work of Internal Auditors” is carried out, the forms of implementation of the internal audit subsystem at the enterprise are considered, the relevance and the extent to which the work of internal auditors is used in conducting an independent audit. It is proposed to group the principles of building an internal audit department depending on the nature of the impact on the enterprise management system, namely: 1) those that determine the specifics of building an internal audit subsystem at an enterprise; 2) those that establish the nature of interaction between the internal audit subsystem and the management system; 3) those that increase the efficiency of the management system.

It is noted that the effectiveness of the internal audit subsystem in the enterprise management system is evidenced not only by the successful fulfillment of the tasks set by the initiator of the independent audit, but also by minimizing the costs to achieve them. The need to organize and conduct an internal audit is due, among other things, to the factor of economic feasibility of the event. The article emphasizes that the internal audit subsystem, as an important information component of enterprise management, is in continuous interaction with other information subsystems, the most important of which include the subsystems of planning, accounting, control and analysis of economic activity. The analyzed principles of building an internal audit department have confirmed the existence of a direct relationship with the management system of an enterprise.

It is concluded that it is advisable to implement the internal audit subsystem at any enterprise. The variety of forms of implementation of this subsystem is a kind of manifestation of the adaptive mechanism for implementing the internal audit department of an economic entity, since it allows more efficient planning of the auditors' work and, as a result, increases the level of trust for potential investors.

Key words: *internal audit, internal audit subsystem, enterprise management system, internal audit department, principles of building an internal audit department.*

Бібліографічний опис для цитування:

Шульга С. В. Внутрішній аудит як складова системи управління підприємством. *Статистика України*. 2022. № 3–4. С. 166–173. Doi: 10.31767/su.3-4(98-99)2022.03-04.16

Bibliographic description for quoting:

Shulha, S. V. (2022). Vnutrishnii audyt yak skladova systemy upravlinnia pidpriemstvom [Internal Audit as a Component of the Enterprise Management System]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 3–4, 166–173. Doi: 10.31767/su.3-4(98-99)2022.03-04.16 [in Ukrainian].